

بررسی بیماریهای شایع کودکان مراجعه کننده به مرکز آموزش پزشکی جامعه نگر اطفال، زنجان، سال ۷۴-۷۵

دکتر علی کوشا، دکتر علینقی کاظمی - متخصصین اطفال - اعضای هیئت علمی دانشگاه علوم پزشکی و خدمات بهداشتی درمانی استان زنجان.

خلاصه:

طی یک بررسی آینده نگر، بیماران مراجعه کننده به مرکز آموزش پزشکی جامعه نگر فیلد کودکان در مدت ۱۹۴ روز در سال ۷۵-۱۳۷۴ بررسی شدند. از مجموع ۱۱۳۹ کودکان بیمار، شایعترین تظاهرات بیماری مربوط به دستگاه تنفسی بوده، در ۶ ماه دوم سال ۷۴، ۶۵٪ مراجعین و در ۵ ماه اول سال ۷۵، ۴۸٪ مراجعین را شامل شده است. بالاترین درصد مربوط به فارنژیت ویرال بوده که در ۶ ماه دوم سال ۷۴، ۵۴٪ و در ۵ ماه اول سال ۷۵، ۴۴٪ از بیماریهای تنفسی و ترتیب تشخیص مطرح شده برای ۳۰٪، ۲۱٪ از کل مراجعین بوده است. علائم اختصاری:

COME : community oriented medical Education.

PND : postnasal Discharge.

FTT : Failure to thrive.

ARI : Acute Respiratory Infection.

واژه‌های کلیدی:

ایران، زنجان، دانشگاه علوم پزشکی، دانشکده پزشکی، بیماریهای شایع کودکان، عفونت تنفسی، اسهال و استفراغ، انگل، اوتیت، فارنژیت ویرال، بیماریهای گوارشی، COME.

مقدمه:

۴- تقویت سیستم پیگیری و ارجاع. در این برنامه آموزشی، بیمار ابتدا توسط کارآموز و کارورز مورد معاینه قرار گرفته و سپس با حضور اساتید مربوط، بیماری بررسی شده و راجع به نکات کلینیکی بیماری بحث و تبادل نظر صورت می‌گیرد.

با توجه به اهمیت مسئله فوق و نیز اهمیت فوق العاده که این برنامه در آموزش دانشجویان و کارورزان دارد، ۱/۴ کل دوره آموزش ایشان در مرکز آموزش پزشکی جامعه نگر (COME)، درمانگاه و اورژانس اطفال بیمارستان سپری می‌شود بدین ترتیب فقط ۱/۴ دوره آموزشی را در بخش اطفال طی می‌کنند.

روش بررسی:

در این مطالعه کلیه کودکان زیر ۱۵ سال که از تاریخ ۷۴/۷/۱ لغایت ۷۵/۶/۳۱ (غیر از فروردین ۷۵) به علل

مدتی است که در مجامع پزشکی، تغییر نظام آموزش پزشکی و در راستای آن ظهور پزشکی جامعه نگر مطرح شده است. طبق این برنامه، کارآموزان و کارورزان پزشکی به اتفاق اساتید مربوطه موظف هستند که در فیلدهای بهداشتی جامعه وارد شده و به بررسی بیماریها در آن مجموعه بپردازند. در این برنامه چندین اهداف اساسی وجود دارند که عبارتند از:

۱- شناخت بیماریهای شایع در منطقه و تدوین اطلاعات اپیدمیولوژیک مناطق بر اساس تحقیقات انجام شده.

۲- بررسی شاخصهای بهداشتی و بیماریها در هر منطقه.

۳- آموزش بیماریهای سرپائی خصوصاً به کارورزان دانشجویان پزشکی.

بیمارستان در بخش اطفال بستری می‌شوند، با توجه به همین موضوع از سال ۷۳ آموزش پزشکی جامعه‌نگر که آموزش در جامعه با توجه به نیازهای آن می‌باشد در دانشگاه علوم پزشکی زنجان شکل گرفت و اخیراً طبق بخشنامه وزارت بهداشت و درمان و آموزش پزشکی نصف دوره آموزش سربائی کودکان در فیلد جامعه‌نگر و اورژانس درمانگاه کودکان برگزار می‌شود.

۲- سیستم تنفسی شایعترین ارگان مبتلا و فارنژیت شایعترین بیماری کودکان در طی این یکسال بودند. در دوره اول تحقیق ۶۵٪ و در دوره دوم ۴۸٪ کودکان مراجعه کننده مبتلا به بیماریهای سیستم تنفسی بودند که فارنژیت به تنهایی بترتیب ۵۴٪ و ۳۴٪ (فارنژیت ویرال در ۳۰٪ و ۲۱٪) مراجعین، بعنوان شایعترین بیماری تشخیص داده شده مطرح شدند.

۳- ابتلا به بیماریهای گوارشی در ۱۰٪ مراجعین دوره اول و ۱۶٪ مراجعین دوره دوم دیده شد که فقط ۱۲٪ از کل مراجعین مرحله دوم، اسهال و استفراغ بودند. لذا متوجه می‌شویم در ۵ ماهه اول سال ۷۵، ۳۴٪ مراجعین مبتلا به فارنژیت که ۲۱٪ آنان فارنژیت ویرال است بودند. در حالیکه در طی این مدت فقط ۱۳٪ مراجعین مبتلا به اسهال و استفراغ بوده‌اند.

۴- ۳/۲۵٪ مراجعین دوره اول تحقیق و ۱۰٪ مراجعین دوره دوم مبتلا به اکیسور بودند (با توجه به علائم کلینیکی و آزمایشگاهی)، که در مرحله اخیر ابتلا دختران زیر ۵ سال تقریباً دو برابر پسران زیر ۵ سال بود.

پیشنهادهات

- ۱- تقویت سیستم ارجاع و پی‌گیری بیماران ارجاعی.
- ۲- لزوم برگزاری کارگاههای عفونت‌های حاد تنفسی برای پزشکان عمومی و باگتجاندن آن در دوره‌های بازآموزی پزشکان عمومی و حتی متخصصین اطفال.
- ۳- تداوم و تکیه بر هر چه پر بارتر شدن آموزش و تحقیق بر پایه نیازهای جامعه و در جهت بهبود بهداشت آن.

مختلف به مرکز آموزش پزشکی جامعه‌نگر مراجعه کرده بودند مطالعه شدند. این کودکان توسط کارورزان مورد معاینه دقیق و کامل قرار گرفته و سپس در حضور اساتید کودکان، اشکالات تشخیصی و درمانی آنان رفع و مشخصات ایشان شامل نام و نام‌خانوادگی - سن - جنس و تشخیص بیماری و سایر موارد لازم در زمینه‌های مربوطه ثبت گردیده و در پایان اطلاعات موجود در پرونده‌ها مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفتند.

نتایج:

در دوره اول تحقیق از اول مهر ماه تا آخر اسفند ماه سال ۷۴ (در مدت ۱۱۰ روز فعالیت در فیلد) ۷۵۰ کودک مراجعه نموده و ۸۰۰ مورد تشخیص مطرح شد. ۷۵٪ تشخیص‌های مختلف مثل عفونت تنفسی، انگل، اوتیت و فارنژیت بوده که بطور جداگانه بررسی شدند. در جدول (۱) فراوانی مطلق و نسبی بیماران بر حسب سن و در جدول (۲) بر حسب جنس آورده شده و در جدول شماره (۳) فراوانی مطلق و نسبی انواع بیماریها بر حسب ارگان مبتلا و سن، در جداول شماره ۴-۵-۶-۷ فراوانی مطلق و نسبی بیماریهای تنفسی، گوارشی، عفونی با توجه به سن کودک ارائه شده‌اند.

دوره دوم تحقیق از اول اردیبهشت ۷۵ لغایت آخر شهریور ۷۵، (۸۴ روز فعال) با بررسی ۳۸۹ بیمار به پایان رسید. نتایج این دوره که در جداول ۷ الی ۱۲ بر حسب سن و جنس و بیماریهای مختلف تشخیص داده شده ارائه گشته‌اند.

بحث

در این تحقیق چند موضوع با اهمیت برای ما روشن شدند:

- ۱- در ۶ ماهه دوم سال ۷۴ (دوره اول تحقیق) جمعاً ۱۰ مورد به بیمارستان دکتر بهشتی ارجاع و ۱ مورد آن در بخش اطفال بیمارستان بستری شده است و بقیه موارد مربوط به جراحی و درمانگاههای تخصصی بوده که بستری نشده‌اند.
- لذا متوجه می‌شویم که ۱٪ بیماران ارجاعی به

جدول ۱: فراوانی مطلق و نسبی بر حسب سن مراجعین در نیمه دوم سال ۷۴

نوزاد		شیرخوار		۲-۷ ساله		سن مدرسه		کل	
نسبی	مطلق	نسبی	مطلق	نسبی	مطلق	نسبی	مطلق	نسبی	مطلق
۰/۸٪	۲۰۵	۲۷٪	۲۷۱	۳۶٪	۲۶۸	۳۶٪	۷۵۰	۱۰۰٪	۶

جدول ۲: فراوانی مطلق و نسبی بر حسب جنس مراجعین در نیمه دوم سال ۷۴

پسر		دختر	
نسبی	مطلق	نسبی	مطلق
۵۷٪	۴۲۵	۴۳٪	۳۲۵

جدول ۳- فراوانی مطلق و نسبی انواع بیماریها بر حسب سن مراجعین در نیمه دوم سال ۷۴
 * غیره مواردی نظیر نقصان رشد در ۱۰ بیمار - درماتوفیتها ۱۲ بیمار - غدد درون ریز مثل گواتر ۵ مورد -
 کنژیکتیوت ۸ مورد و مسائل ادراری و تناسلی و عفونت ادراری و هیدروسل در ۷ مورد بود.

	تنفسی		گوارشی		عفونی		خون و لنف		آلرژیک		* غیره		کل	
	نسبی	مطلق	نسبی	مطلق	نسبی	مطلق	نسبی	مطلق	نسبی	مطلق	نسبی	مطلق	نسبی	مطلق
شیرخوار	۶۷٪	۱۴۵	۷٪	۱۶	۴٪	۱۰	۲٪	۵	۲٪	۵	۱۵٪	۳۴	۲۷	۲۱۵
۲-۷ ساله	۷۰٪	۱۹۵	۱۰٪	۳۰	۸٪	۲۳	۱٪	۵	۳٪	۱۱	۵٪	۱۵	۳۵	۲۷۹
مدرسه	۶۰٪	۱۸۵	۱۱٪	۳۴	۱۳٪	۴۰	۱٪	۵	۲٪	۷	۱۰٪	۳۲	۳۸	۳۰۳
نوزاد	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
جمع	۶۵٪	۵۲۵	۱۰٪	۸۰	۹٪	۷۳	۱٪	۱۵	۲٪	۲۳	۱۰٪	۸۱	۱۰۰٪	۷۹۹

جدول ۴- فراوانی مطلق و نسبی انواع بیماریهای تنفسی با توجه به سن در نیمه دوم سال ۷۴

	فارتزیت ویرال		فارتزیت استرپتوکوک		پنومونی		اوتیت		سینوزیت		غیره		کل	
	نسبی	مطلق	نسبی	مطلق	نسبی	مطلق	نسبی	مطلق	نسبی	مطلق	نسبی	مطلق	نسبی	مطلق
شیرخوار	۶۰٪	۸۸	۳٪	۵	۹٪	۱۴	۲۰٪	۲۹	۲٪	۳	۴٪	۶	۲۷٪	۱۴۵
۲-۷ ساله	۵۶٪	۱۱۰	۲۳٪	۴۶	۳٪	۷	۱۱٪	۲۲	۴٪	۸	۱٪	۲	۳۷٪	۱۹۵
۷-۱۵ ساله	۴۸٪	۸۹	۳۶٪	۶۸	۱٪	۲	۴٪	۹	۸٪	۱۶	۵٪	۱	۳۶٪	۱۸۵
جمع	۵۴٪	۲۸۷	۲۲٪	۱۱۹	۴٪	۲۳	۱۱٪	۶۰	۵٪	۲۷	۱٪	۹	۱۰۰٪	۵۲۵

جدول ۵- فراوانی مطلق و نسبی انواع بیماریهای گوارشی بر حسب سن در نیمه دوم سال ۷۴
* ۲۴ مورد اکسیور و دو مورد دیگر اسکاریس و ژiardia تشخیص داده شد.

	انگل		اسهال		کولیک		بقیه*		کل	
	مطلق	نسبی	مطلق	نسبی	مطلق	نسبی	مطلق	نسبی	مطلق	نسبی
شیرخوار	۱	%۶	۹	%۵۶	۵	%۳۱	۱	%۶	۱۶	%۲۰
۷-۲ ساله	۱۱	%۳۶	۱۳	%۴۴	۳	%۱۰	۳	%۱۰	۳۰	%۳۶
مدرسه	۱۴	%۴۲	۱۱	%۳۲	۴	%۱۱	۵	%۱۵	۳۴	%۵۲
جمع	۲۶	%۳۲	۳۳	%۴۱	۱۲	%۱۵	۹	%۱۲	۸۰	%۱۰۰

جدول ۶- فراوانی مطلق و نسبی انواع بیماریهای عفونی با توجه به سن در نیمه دوم سال ۷۴
* آبسه در نواحی مختلف بدن مثل آبسه دندان، آبسه ناحیه آگزیلاری ... می باشد
** بیماریهای مثل سرخجه، مخملک، مولوسکوم کوئثازیوزوم... می باشد که بعلا تعداد کم بیماری بطور جداگانه عنوان نشده است.

	آبله مرغان		اوربون		آبسه*		بقیه**		کل	
	مطلق	نسبی	مطلق	نسبی	مطلق	نسبی	مطلق	نسبی	مطلق	نسبی
شیرخوار	۳	%۳۰	-	-	۵	%۵۰	۲	%۲۰	۱۰	%۱۴
۷-۲ ساله	۵	%۲۲	۱۰	%۴۳	۱	%۴	۷	%۳۰	۲۳	%۳۱
مدرسه	۱۷	%۴۲	۱۱	%۲۸	۲	%۵	۱۰	%۲۵	۴۰	%۵۵
جمع	۲۵	%۳۴	۲۱	%۲۹	۸	%۱۱	۱۹	%۲۵	۷۳	%۱۰۰

جدول شماره ۷- فراوانی مطلق و نسبی بیماریها به تفکیک سن و جنس در دوره تحقیق

	پسر زیر ۵ سال	پسر بالای ۵ سال	دختر زیر ۵ سال	دختر بالای ۵ سال	مجموع
فراوانی مطلق	۱۲۳	۸۱	۹۷	۸۸	۳۸۹
فراوانی نسبی	%۳۲	%۲۱	%۲۵	%۲۲	%۱۰۰

جدول ۸- فراوانی مطلق و نسبی بیماریهای به تفکیک سن و جنس دو دوره دوم تحقیق

	تنفسی		گوارشی		انگلی		بثوری		اکرژیک		متابولیک		غیره	
	نسبی	مطلق	نسبی	مطلق	نسبی	مطلق	نسبی	مطلق	نسبی	مطلق	نسبی	مطلق	نسبی	مطلق
پسر زیر ۵ سال	۶۳	٪۵۱	۲۶	٪۲۱	۸	٪۶	۲	٪۲	۲	٪۲	۲	٪۲	۲۲	٪۱۸
پسر بالای ۵ سال	۴۷	٪۵۸	۷	٪۷	۹	٪۱۱	۱	٪۱	۲	٪۲	۱	٪۱	۱۴	٪۱۷
دختر زیر ۵ سال	۳۳	٪۳۴	۱۸	٪۱۹	۱۳	٪۱۳	-	-	۱۲	٪۱۲	-	-	۲۲	٪۲۳
دختر بالای ۵ سال	۴۳	٪۴۹	۱۱	٪۱۳	۱۰	٪۱۱	۶	٪۷	۲	٪۵	۱	٪۱	۱۸	٪۲۰
جمع	۱۸۶	٪۴۸	۶۲	٪۱۶	۴۰	٪۱۰	۹	٪۲	۱۸	٪۵	۴	٪۱	۷۶	٪۲۰

جدول ۹- فراوانی مطلق و نسبی بیماریهای تنفسی به تفکیک سن، جنس در دوره دوم تحقیق

	فارنژیت و یوآل		فارنژیت استرپتوکوک		پنومونی		اوتیت		سینوزیت		آسم		سل	
	نسبی	مطلق	نسبی	مطلق	نسبی	مطلق	نسبی	مطلق	نسبی	مطلق	نسبی	مطلق	نسبی	مطلق
پسر زیر ۵ سال	۲۶	٪۴۱	۱۳	٪۲۱	۳	٪۵	۱۷	٪۲۷	۲	٪۳	۲	٪۳	-	-
پسر بالای ۵ سال	۱۸	٪۳۸	۱۷	٪۳۶	۲	٪۴	۳	٪۶	۳	٪۶	۲	٪۴	۱	٪۲
دختر زیر ۵ سال	۲۱	٪۶۳	۳	٪۹	-	-	۱۰	٪۳۰	-	-	-	-	-	-
دختر بالای ۵ سال	۱۷	٪۴۰	۱۷	٪۴۰	-	-	۳	٪۷	۶	-	-	-	-	-
جمع	۸۲	٪۴۴	۵۰	٪۲۶	۵	٪۳	۳۳	٪۱۸	۱۱	٪۶	۴	٪۲	۱	٪۰/۵

جدول ۱۰- فراوانی مطلق و نسبی بیماریهای بثوری در دوره دوم تحقیق بر حسب جنس و سن

	سرخک		سرخجه		آبله مرغان		مخملک		مجموع	
	نسبی	مطلق	نسبی	مطلق	نسبی	مطلق	نسبی	مطلق	نسبی	مطلق
پسر زیر ۵ سال	۱	٪۵۰	۱	٪۵۰	-	-	-	-	۲	٪۲۲
پسر بالای ۵ سال	-	-	۱	٪۱۰۰	-	-	-	-	۱	٪۱۱
دختر زیر ۵ سال	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
دختر بالای ۵ سال	۱	٪۱۶	۱	٪۱۶	۲	٪۳۳	۲	٪۳۳	۶	٪۶۶
جمع	۲	٪۲۲	۳	٪۳۳	۲	٪۲۲	۲	٪۲۲	۹	۱۰۰

جدول ۱۱- فراوانی مطلق و نسبی بیماریهای گوارشی (منهای انگلی روده ای) بر حسب سن و جنس در دوره دوم تحقیق

	گاستروانتریت		شیگلوز		درد شکم		مجموع	
	نسبی	مطلق	نسبی	مطلق	نسبی	مطلق	نسبی	مطلق
پسر زیر ۵ سال	۹۶٪	۲۵	۳٪	۱	-	-	۴۲٪	۲۶
پسر بالای ۵ سال	۱۰۰٪	۷	-	-	-	-	۱۱٪	۷
دختر زیر ۵ سال	۸۳٪	۱۵	-	-	۱۷٪	۳	۲۹٪	۱۸
دختر بالای ۵ سال	۶۳٪	۷	۹٪	۱	۳٪	۱۱	۱۸٪	۱۱
جمع	۸۷٪	۵۴	۳٪	۲	۱۰٪	۶۲	۱۰۰٪	۶۲

جدول ۱۲- فراوانی مطلق و نسبی بیماریهای انگلی به تفکیک سن و جنس در دوره دوم تحقیق.

	ژیاردیاز		اکسیور		Scabies		درماتوفیت		کاندیدیاز		پدیلولوز		کل	
	نسبی	مطلق	نسبی	مطلق	نسبی	مطلق	نسبی	مطلق	نسبی	مطلق	نسبی	مطلق	نسبی	مطلق
پسر زیر ۵ سال	-	-	۵۰٪	۴	-	-	۲۵٪	۲	۲۵٪	۲	-	-	۲۰٪	۸
پسر بالای ۵ سال	۱۱٪	۱	۴۴٪	۴	۲۲٪	۲	۱۱٪	۱	۱۱٪	۱	-	-	۲۲٪	۹
دختر زیر ۵ سال	-	-	۸۵٪	۱۱	-	-	۸٪	۱	۸٪	۱	-	-	۳۲٪	۱۳
دختر بالای ۵ سال	۱۰٪	۶	۶۰٪	۶	-	-	۲۰٪	۲	-	-	۱۰٪	۱	۲۵٪	۱۰
جمع	۵٪	۲۵	۶۲٪	۲۵	۵٪	۲	۱۵٪	۶	۱۰٪	۴	۳٪	۱	۱۰۰٪	۴۰

تشکر:

- ۱- کارورزان اطفال بخصوص آقای وحید طاری، خانم کریمی، خانم احمدزاده و خانم سلیمی.
- ۲- کلیه کارآموزان اطفال بخصوص آقایان نیکنام، ربیعی، سپرهم و خانم بیات، که در طی این یکسال جمع آوری داده های این تحقیق را با کمال دقت انجام دادند.

رفرانس:

- ۱- دکتر حمیدرضا جوادی، آموزش پزشکی جامعه نگار گامی در طراحی پزشک آینده. شماره ۹، ۱۰، مجله دانشگاه علوم پزشکی زنجان- سال سوم - صفحات ۳۷-۳۳ زمستان ۷۳، بهار ۷۴.
- ۲- دکتر علی کوشا: لزوم تغییر نظام آموزش و پژوهش پزشکی و نیازهای آن، مجله دانشگاه علوم پزشکی زنجان- سال سوم - شماره سیزدهم، زمستان ۷۴- صفحات ۵۴-۵۰.
- ۳- دکتر ناصر محمدی- دکتر عاکفه احمدی افشار: بررسی وفور بیماری و بیمار دهی در جامعه شهر زنجان در آذر ۷۳، مجله علمی دانشگاه علوم پزشکی زنجان، سال سوم، تابستان و پاییز ۷۴، صفحات ۴۵-۳۸، شماره ۱۱-۱۲.